

Ayşe Aksu, *Robert Kolej'in İzinde: Türkiye'de Amerikan Misyonerliğinin Eğitim Stratejisi*, Dergâh Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2017, 440 sayfa, ISBN: 978-975-995-829-9.

Mehmet Deri

mehmet.deri@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6377-8341

Makale Bilgisi / Article Information

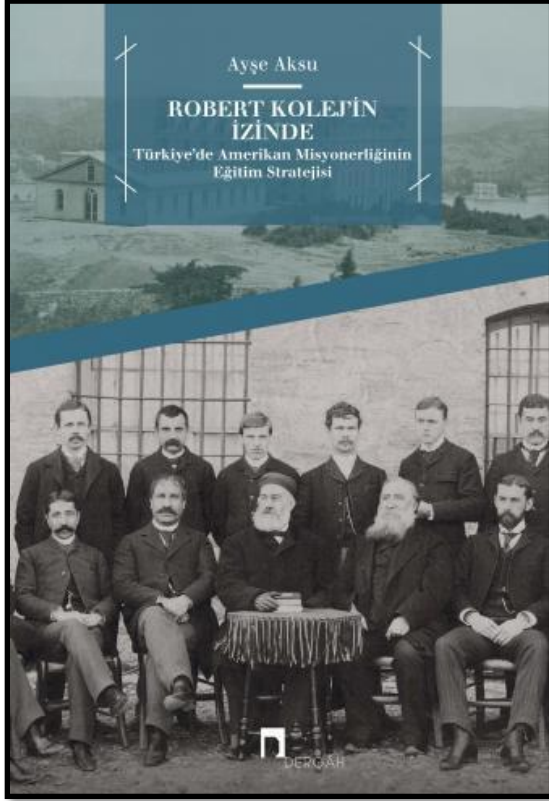
Makale Türü / Article Type : Kitap Tanıtımı
Geliş Tarihi / Received : 2 Mart 2022
Kabul Tarihi / Accepted : 25 Mart 2022
Yayın Tarihi / Published : 15 Nisan 2022
DOI Number : 10.21021/osmed.1081568

Kaynak Gösterme / Citation

Deri, M. "Ayşe Aksu, Robert Kolej'in İzinde: Türkiye'de Amerikan Misyonerliğinin Eğitim Stratejisi, Dergâh Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2017". *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 14 (2022): 138-141.

Mehmet Deri

Ayşe Aksu, *Robert Kolej'in İzinde: Türkiye'de Amerikan Misyonerliğinin Eğitim Stratejisi*, Dergâh Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2017, 440 sayfa, ISBN: 978-975-995-829-9.

Öz

Son yıllarda Robert Koleji ve bu kolejin yabancı okullar tarihindeki yerine dair akademik çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Bu çalışmalardan biri de Dr. Ayşe Aksu'nun kaleme almış olduğu "Robert Kolej'in İzinde: Türkiye'de Amerikan Misyonerliğinin Eğitim Stratejisi" isimli eserdir.

Söz konusu eser, American Board'un İstanbul'da açtığı okulların ilk örnekleri olan Bebek İlahiyat Okulu ve Robert Kolej ve bunların öncesinde geçirilen aşamaları müstakil bölümler halinde ele almakta, detaylı bir incelemeye tâbi tutmaktadır.

Bir eğitim kurumunun geçmişini yeni bir metodoloji deneyerek ortaya koymaya çalışan yazar, Robert Kolej'i, misyonerlerin kendi ülkelerinde gerçekleştirdikleri eğitim-öğretim ve Hıristiyanlaştırma

faaliyetlerinin bir mahsulü olarak ortaya koymaktadır. Ona göre Cornwall'da açmış oldukları ve amacı yirmi yıla yakın ömrü boyunca başta Kızıldeliler olmak üzere Osmanlı, Çin, Yeni Zelanda gibi ülkelere toplayıp getirdikleri "yabancı" gençleri dönüştürmek olan Foreign Mission School'daki tecrübe birikimi Robert Kolej'in önemli yapı taşlarından birisidir. Yazar bir anlamda Amerikan eğitim tarihinin bu kesiti ile onu aynı köprü üzerinde buluşturur.

Robert Kolej'in oturduğu bir başka bağlam, Amerikalı misyonerlerin her gittikleri yörede kendilerine hem rehber edindikleri hem de rakip gördükleri, İstanbul'da da günün şartlarına göre oldukça cazip ve yetkin okulu bulunan Fransız misyonerlerinin faaliyetleridir. Öte yandan Robert Kolej'in kurulduğu dönemde Osmanlı Devleti tarafından açılan Galatasaray Mekteb-i Sultanisi'nin Fransızların etkisi ve yardımıyla açıldığını düşününce ister istemez bir gerilim yaşarlar. Bu gerilimle beraber Amerikalı misyonerler tüm çalışmalarında olduğu gibi kurumsal eğitim faaliyetlerinde de bir ıslahata/revizyona gitmek zorunda kalırlar.

Amerikalı misyonerlerin 1830'dan itibaren özelde Ermeniler, genelde ise tüm din mensupları için çalışmaya başladıkları ve Robert Kolej'in tesis edileceği Osmanlı Payitahtı köklü bir ilmî geleneği barındırmaktaydı. O dönemde ayrıca Batı'nın teknolojik ve askeri biliminin de harmanlandığı bu ortamda misyonerler, muhatap ve öğrenci bulabilmek amacıyla söylemlerine ve müfredatlarına "bilimsel bilgileri" ve "fizik deneyleri" dahil etmek zorunda kaldılar. Bunu Bebek İlahiyat Okulu görmekteyiz.

Bütün bu bileşenlerle tecessüm eden Robert Kolej Amerikan misyonerliği anlayışında yeni bir vaka, çizgi dışı bir yapılanma ve ciddi bir problem olarak görülmüştür. Zira bağlı olduğu American Board misyonerlik teşkilatının temel hedefi yalnızca Hıristiyanlaştırma eylemlerinde bulunmak, bu hedefin

dışındaki hiçbir şeye kapı aralamamaktır. Teşkilat içinde muhafazakârlar-sahadaker arasında son derece ayrıştırıcı bir tartışma ve kırılma yaşanır.

Nitekim Robert Kolej'in fikir babası ve kurucusu Cyrus Hamlin on yıllık bir zorlu mesai ile okulu kurduktan sonra American Board teşkilatı tarafından 1878'de görevinden alınır ve İstanbul'dan ayrılır. American Board teşkilatı ise mevcut Robert Kolej'ini uzun yıllar misyonerlik hedeflerinin yoğun olduğu bir kurum olarak yönetecektir.

Anahtar Kelimeler: Robert Kolej, Bebek İlahiyat Okulu, American Board, Amerikan Misyonerliği, Cyrus Hamlin.

Abstract

In recent years, the number of academic studies on Robert College and its place in the history of foreign schools has been increasing. One of these studies is the book titled "In the Footsteps of Robert College: The Educational Strategy of the American Missionaries in Turkey" prepared by Dr. Ayşe Aksu.

The work in question deals with Bebek Seminary and Robert College, which are the first examples of the schools opened in Istanbul by the American Board, and the stages before them, in separate sections, and examines them in detail.

Trying to reveal the past of an educational institution by trying a new methodology, the author presents Robert College as a product of the educational and Christianization activities carried out by the missionaries in their own countries. According to him, the accumulation of experience at the Foreign Mission School, which they opened in Cornwall and whose aim is to transform the "foreign" youth they brought from countries such as the Indians, China, the Ottoman Empire, and New Zealand during its nearly twenty years of life, is one of the important building blocks of Robert College. In a sense, the author brings together this section of American education history on the same bridge.

Another context in which Robert College is located is the activities of the French missionaries, who were both guides and rivals in every region American missionaries went to, and who had a very attractive and competent school in Istanbul according to the conditions of the day. On the other hand, they inevitably experience tension when they think that Galatasaray Mekteb-i Sultanisi, which was opened by the Ottoman Empire during the establishment of Robert College, was opened with the influence and help of the French. Along with this tension, American missionaries have to go through a reform/revision in their institutional training activities as well as in all their works.

The Ottoman Capital, where American missionaries started to work for Armenians in particular and members of all religions in general, and Robert College would be established, had a deep-rooted scientific tradition. In addition, in this environment where the technological and military science of the West were blended at that time, the missionaries had to include "scientific knowledge" and "physics experiments" in their discourse and curriculum in order to find acceptors and students. We see this in Bebek Seminary and in their short-term secondary school in Pera.

Robert College, embodied with all these components, was seen as a new case, an out of line structure and a serious problem in the American missionary understanding. Because the main goal of the American Board missionary organization, to which it is affiliated, is to engage in acts of Christianization only and not

to open the door to anything other than this goal. There is an extremely divisive debate and break between the conservatives and those on the field within the organization.

As a matter of fact, Cyrus Hamlin, the founding father and founder of Robert College, after ten years of hard work, was dismissed by the American Board organization in 1878 and left Istanbul. ABCFM, on the other hand, will manage the current Robert College at that time as an institution with intense missionary goals for many years.

Keywords: Robert College, Bebek Seminary, American Board, American Missionary, Cyrus Hamlin.

Eser, giriş ve dört bölümden oluşmaktadır.

Girişte (s.13-20); Amerikan misyonerliği, bu misyonerlikte American Board Teşkilatının oynadığı rol, misyonerlik faaliyetlerinde eğitimin nasıl kullanıldığı konularına yer verilmiştir.

Birinci Bölümde (s. 21-93) “Amerikan Merkezli Yerli Misyoner Yetiştirme Projesi: Foreign Mission School” başlığı altında Foreign Mission School'un kurucuları, kuruluşu ve destekçileri, müfredatı, öğretmen ve idareci kadrosu; öğrencilerin kimlikleri, okulda geçirdikleri dönüşümler, din değiştirme hikâyeleri, okulla ilgili görüş ve düşünceleri ele alınmıştır.

İkinci Bölüm (s. 94-136) “Yerli Okullar Öncesi Amerika’da Eğitilen İlk Osmanlı Rum Gençleri” başlığı ile 1822’deki Yunan İsyanı ile Osmanlı idaresinden koparak farklı bir idari yapılanmanın içerisine giren Rum ailelerin bilhassa yetim kalan çocuklarının Amerika’ya eğitim için götürülmeleri konu edilmiştir. Görünüşe göre yetim Rum gençlerinin “insanlık namına” yetiştirilmesi çabası, işin iç yüzüne bakıldığında aslında yeni kurulan Yunanistan’da Protestan eğitimi almış ve yeni kadrolarda istihdam edilmek üzere hazırlanan yeni bir nesil yetiştirme çalışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede Amerika’ya eğitim için gönderilen 12 Rum gencinin orada okudukları okullar, memleketlerine dönüp dönmedikleri, misyonerlik hizmetlerindeki yerleri, meslekleri ve hizmetleri araştırılmıştır. Biyografilerinden hareketle bu gençlerin zihinsel dönüşümleri ve misyonerlerin hedeflerine katkıları ortaya konulmuştur.

Üçüncü Bölüm (s. 137-279) “Payitaht’ta Açılan İlk Amerikan Eğitim Kurumu: Bebek İlahiyat Okulu (1840-1862)” başlığını taşımakta olup hedefleri, ders müfredatı ve eğitim programını anlatmakta, yerli Protestan din adamlarını nasıl yetiştirdiklerini incelemektedir.

Dördüncü Bölümde (s. 280-404) ise “Cyrus Hamlin’in Robert Kolej’i (1863-1873)” başlığı ile kurumun ilk on yılı incelenmiştir. Bu zaman dilimi, kurucusu Cyrus Hamlin’in Amerika’ya kesin dönüş yaptığı tarihle belirlenmiştir. Zira kurumun bundan sonraki yılları hem Hamlin’in çizgisinden farklı bir mecraya çekilmiştir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse çalışma; başta Osmanlı Arşiv belgeleri, The Missionary Herald Bülteni Raporları, American Board raporları, misyoner hatıraları olmak üzere zengin bir akademik literatür kullanılarak hazırlanmış olması, konuların bütüncül ve sistematik bir şekilde incelenmesi, yazarının konuya hâkim olması, eserde kullandığı akıcı üslûp ve ufuk açıcı yorumları, kendi alanında daha sonra yapılacak akademik araştırmalara ciddi bir literatür katkısı sunması nedeniyle konuya ilgi duyan akademisyenler ve araştırmacılar için önemli bir başvuru kaynağıdır.